

AP Latin Aeneid Book 4

160 Interea magno misceri murmure caelum

161 incipit; insequitur commixta grandine nimbus;

162 et Tyrii comites passim et Troiana iuventus

163 Dardaniusque nepos Veneris diversa per agros

164 tecta metu petiere; ruunt de montibus amnes.

165 Speluncam Dido dux et Troianus eandem

166 deveniunt: prima et Tellus et pronuba Iuno

167 dant signum; fulsere ignes et conscius aether

168 conubiis, summoque ulularunt vertice nymphae.

169 Ille dies primus leti primusque malorum

170 causa fuit; neque enim specie famave movetur,

171 nec iam furtivum Dido meditatur amorem:

172 coniugium vocat; hoc praetexit nomine culpam.

173 Extemplo Libyae magnas it Fama per urbes -

174 Fama, malum qua non aliud velocius ullum;

175 mobilitate viget, viresque acquirit eundo,

176 parva metu primo, mox sese attollit in auras,

177 ingrediturque solo, et caput inter nubila condit.

178 Illam Terra parens, ira inritata deorum,

179 extremam (ut perhibent) Coeo Enceladoque sororem

180 progenuit, pedibus celerem et perniciousis alis,

181 monstrum horrendum, ingens, cui, quot sunt corpore plumae

182 tot vigiles oculi subter, mirabile dictu,

183 tot linguae, totidem ora sonant, tot subrigit aures.

209 nequiquam horremus, caecique in nubibus ignes
210 terrificant animos et inania murmura miscent?
211 Femina, quae nostris errans in finibus urbem
212 exiguam pretio posuit, cui litus arandum
213 cuique loci leges dedimus, conubia nostra
214 reppulit, ac dominum Aenean in regna recepit.
215 Et nunc ille Paris cum semiviro comitatu,
216 Maeonia mentum mitra crinemque madentem
217 subnexus, rapto potitur: nos munera templis
218 quippe tuis ferimus, famamque fovemus inanem.'

259 Ut primum alatis tetigit magalia plantis,
260 Aenean fundantem arces ac tecta novantem
261 conspicit; atque illi stellatus iaspide fulva
262 ensis erat, Tyrioque ardebat murice laena
263 demissa ex umeris, dives quae munera Dido
264 fecerat, et tenui telas discreverat auro.
265 Continuo invadit: 'Tu nunc Karthaginis altae
266 fundamenta locas, pulchramque uxorius urbem
267 exstruis, heu regni rerumque oblite tuarum?
268 Ipse deum tibi me claro demittit Olympo
269 regnator, caelum ac terras qui numine torquet;
270 ipse haec ferre iubet celeris mandata per auras:
271 quid struis, aut qua spe Libycis teris otia terris?

272 Si te nulla movet tantarum gloria rerum,
273 [nec super ipse tua moliris laude laborem,]
274 Ascanium surgentem et spes heredis Iuli
275 respice, cui regnum Italiae Romanaque tellus
276 debentur.' Tali Cyllenius ore locutus
277 mortalis visus medio sermone reliquit,
278 et procul in tenuem ex oculis evanuit auram.

279 At vero Aeneas aspectu obmutuit amens,
280 arrectaeque horrore comae, et vox faucibus haesit.
281 Ardet abire fuga dulcisque relinquere terras,
282 attonitus tanto monitu imperioque deorum.
283 Heu quid agat? Quo nunc reginam ambire furentem
284 audeat adfatu? Quae prima exordia sumat?
285 Atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,
286 in partisque rapit varias perque omnia versat.
287 Haec alternanti potior sententia visa est:
288 Mnesthea Sergestumque vocat fortemque Serestum,
289 classem aptent taciti sociosque ad litora cogant,
290 arma parent, et quae rebus sit causa novandis
291 dissimulent; sese interea, quando optuma Dido
292 nesciat et tantos rumpi non speret amores,
293 temptaturum aditus, et quae mollissima fandi
294 tempora, quis rebus dexter modus. Ocius omnes
295 imperio laeti parent ac iussa facessunt.

296 At regina dolos - quis fallere possit amantem?
297 praesensit, motusque excepit prima futuros,
298 omnia tuta timens. Eadem impia Fama furenti
299 detulit armari classem cursumque parari.
300 Saevit inops animi, totamque incensa per urbem
301 bacchatur, qualis commotis excita sacris
302 Thyias, ubi audito stimulant trieterica Baccho
303 orgia, nocturnusque vocat clamore Cithaeron.
304 Tandem his Aenean compellat vocibus ultro:
305 'Dissimulare etiam sperasti, perfide, tantum
306 posse nefas, tacitusque mea decedere terra?
307 Nec te noster amor, nec te data dextera quondam,
308 nec moritura tenet crudeli funere Dido?
309 Quin etiam hiberno moliris sidere classem,
310 et mediis properas aquilonibus ire per altum,
311 crudelis? Quid, si non arva aliena domosque
312 ignotas peteres, sed Troia antiqua maneret,
313 Troia per undosum peteretur classibus aequor
314 Mene fugis? Per ego has lacrimas dextramque tuam te
315 (quando aliud mihi iam miserae nihil ipsa reliqui)
316 per conubia nostra, per inceptos hymenaeos,
317 si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
318 dulce meum, miserere domus labentis, et istam -
319 oro, si quis adhuc precibus locus - exue mentem.
320 Te propter Libycae gentes Nomadumque tyranni
321 odere, infensi Tyrii; te propter eundem

322 extinctus pudor, et, qua sola sidera adibam,
323 fama prior. Cui me moribundam deseris, hospes?
324 Hoc solum nomen quoniam de coniuge restat.
325 Quid moror? An mea Pygmalion dum moenia frater
326 destruat, aut captam ducat Gaetulus Iarbas?
327 Saltem si qua mihi de te suscepta fuisset
328 ante fugam suboles, si quis mihi parvulus aula
329 luderet Aeneas, qui te tamen ore referret,
330 non equidem omnino capta ac deserta viderer.'

331 Dixerat. Ille Iovis monitis immota tenebat
332 lumina, et obnixus curam sub corde premebat.
333 Tandem pauca refert: 'Ego te, quae plurima fando
334 enumerare vales, numquam, regina, negabo
335 promeritam; nec me meminisse pigebit Elissae,
336 dum memor ipse mei, dum spiritus hos regit artus.
337 Pro re pauca loquar. Neque ego hanc abscondere furto
338 speravi - ne finge - fugam, nec coniugis umquam
339 praetendi taedas, aut haec in foedera veni.
340 Me si fata meis paterentur ducere vitam
341 auspiciis et sponte mea componere curas,
342 urbem Troianam primum dulcisque meorum
343 reliquias colerem, Priami tecta alta manerent,
344 et recidiva manu posuissem Pergama victis.
345 Sed nunc Italiam magnam Gryneus Apollo,
346 Italiam Lyciae iussere capessere sortes:

347 hic amor, haec patria est. Si te Karthaginis arces,
348 Phoenissam, Libycaeque aspectus detinet urbis,
349 quae tandem, Ausonia Teucros considerare terra,
350 invidia est? Et nos fas extera quaerere regna.
351 Me patris Anchisae, quotiens umentibus umbris
352 nox operit terras, quotiens astra ignea surgunt,
353 admonet in somnis et turbida terret imago;
354 me puer Ascanius capitisque iniuria cari,
355 quem regno Hesperiae fraudo et fatalibus arvis.
356 Nunc etiam interpres divom, Iove missus ab ipso -
357 testor utrumque caput - celeris mandata per auras
358 detulit; ipse deum manifesto in lumine vidi
359 intrantem muros, vocemque his auribus hausit.
360 Desine meque tuis incendere teque querelis:
361 Italiam non sponte sequor.'

659 Dixit, et, os impressa toro, 'Moriemur inultae,
660 sed moriamur' ait. 'Sic, sic iuvat ire sub umbras:
661 Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto
662 Dardanus, et nostrae secum ferat omina mortis.'
663 Dixerat; atque illam media inter talia ferro
664 conlapsam aspiciunt comites, enseque cruore
665 spumantem, sparsasque manus. It clamor ad alta
666 atria; concussam bacchatur Fama per urbem.

667 Lamentis gemituque et femineo ululatu
668 tecta fremunt; resonat magnis plangoribus aether,
669 non aliter, quam si immissis ruat hostibus omnis
670 Karthago aut antiqua Tyros, flammaeque furentes
671 culmina perque hominum volvantur perque deorum.
672 Audiit exanimis, trepidoque exterrita cursu
673 unguibus ora soror foedans et pectora pugnis
674 per medios ruit, ac morientem nomine clamat:
675 'Hoc illud, germana, fuit? Me fraude petebas?
676 Hoc rogas iste mihi, hoc ignes araeque parabant?
677 Quid primum deserta querar? Comitemne sororem
678 sprevisti moriens? Eadem me ad fata vocasses:
679 idem ambas ferro dolor, atque eadem hora tulisset.
680 His etiam struxi manibus, patriosque vocavi
681 voce deos, sic te ut posita crudelis abessem?
682 Exstincti te meque, soror, populumque patresque
683 Sidonios urbemque tuam. Date volnera lymphis
684 abluam, et, extremus si quis super halitus errat,
685 ore legam.' Sic fata, gradus evaserat altos,
686 semianimemque sinu germanam amplexa fovebat
687 cum gemitu, atque atros siccabat veste cruores.
688 Illa, graves oculos conata attollere, rursus
689 deficit; infixum stridit sub pectore vulnus.
690 Ter sese attollens cubitoque adnixa levavit;
691 ter revoluta toro est, oculisque errantibus alto
692 quaesivit caelo lucem, ingemuitque reperta.

